

31 / 1983

Na obálke:

SLOVENSKO NA MAPE LAZARA ROSETIHO Z R. 1528

Toto drevorezové mapové znázornenie je najstaršou zachovanou mapou Slovenska. Posun o 45 % doľava nastal neskorším dopracovaním mapy. Talian Lazarus Roseti pôsobil v Ostrihome. K mapovému zobrazeniu Uhorska pristúpil po dlhej a dôkladnej príprave. Celok mapy predstavuje 350 000 km². Z hľadiska zakreslenia mapového obsahu je vypracovaná pomerne detailne. Zameriava sa najmä na situovanie a počet riek, na pohoria a na topografiu. Na Slovensku dokladá 260 miestnych názvov, väčšinou v správnej slovenskej forme. Používa naturalistické značky (napr. pre pohoria — kopce, pre mestá a mestečká podľa ich veľkosti a významu — hrad, obranné veže, radnice). Farebná symbolika aplikovaná na mape dodnes pretrvala (hory zelené, rieky modré). Rosetim zachytené hlavné geografické a historické znaky Slovenska (pohoria, nížiny, rieky, sídla) ostávajú po stáročia pomerne stabilné a pre vedecké účely prispievajú k poznávaniu charakteru kultúry skúmaných lokalít EAS a regiónov Slovenska. Mapu uverejňujeme vo vedomí, že podčiarkne historickú danosť, ale i vývinovú meniteľnosť kultúrnych oblastí Slovenska. (Spracované podľa L. Prikryla: Vývoj mapového zobrazovania Slovenska, Bratislava, 1977, str. 50—56).

K článku Soni Kovačevičovej, *Etnografický atlas Slovenska — Pokus o interpretáciu vybraných výsledkov prípravy diela*.

HLAVNÁ REDAKTORKA
Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA
Viera Gašparíková

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Adam Pranda, Antonín Robek

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online
sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV
(v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné
zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.cceol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

OBSAH

K životnému jubileu Jozefa Lenárta .
FOLKLÓR ĽUDOVÝCH OSLOBODZO-
VACÍCH HNUTÍ 16.—19. STOROČIA
V OBLASTI KARPÁT A BALKÁNU
— FOLKLÓRNE TRADÍCIE O ZBOJ-
NÍKOCH

Úvod (Viera Gašparíková)

Putilov, Boris, N.: Poznámky k me-
dzinárodnej syntéze folklóru Ľudo-
vých oslobodzovacích hnutí 16.—19.
storočia v Karpatoch a na Balkáne .

Smirnov, Jurij, I.: Ruský folklór
o zbojníkoch

Hrycová, Sofia, I. — Gusev, Vik-
tor, Je.: Ku komplexnému štúdiu folk-
lóru o zbojníkoch

Gašparíková, Viera: Syntetizovanie
poznatkov o folklóre so zbojníckou
tematikou z oblasti československých
Karpát v spektre pripravovanej me-
dzinárodnej syntézy

Klímová, Dagmar: K českým folk-
lorným tradíciám zbojníckým a loupež-
níckym

Ručkinová, N. L.: Novogrécke pies-
ne o zbojníkoch (Klefské piesne) . . .

Stojková, Stefana: Stav bádania bul-
harského folklóru o hajdukoch . . .

Küllössová, Imola: Obraz zbojníka
v maďarskej ústnej ľudovej tvorbe .

Hrycová, Sofia I.: Hudobný folklór
v kontexte komplexného štúdia folk-
lóru Ľudových oslobodzovacích hnutí
16.—19. storočia v karpatsko-balkán-
skej oblasti

MATERIÁLY

157 Sulitka, Andrej: Obyčajová tradícia
východoslovenských presídlencov na
severnej Morave 221

Juchňovová, Natalija, V.: Slovenskí
drotári v Petrohrade v druhej polo-
vici 19. a na začiatku 20. storočia . . . 229

159 Matejková-Huttová, Mária: His-
torické formy odevu vo svetle ar-
chívnych prameňov z 18. storočia . . . 248

164 DISKUSIA

166 Kovačevičová, Soňa: Etnografický
atlas Slovenska — pokus o interpre-
táciu vybraných výsledkov prípravy
diela 275

ROZHLADY

ETNOFILM ČADCA 1982

177 Marák, Peter: Druhá prehliadka fil-
movej a televíznej tvorby o ľudovej
kultúre Etnofilm Čadca 1982 292

185 Mihálik, Peter: K filmovej a televíz-
nej tvorbe o ľudovej kultúre 295

197 Leščák, Milan: O kritériách vnútor-
nej diferenciácie filmov o ľudovej
kultúre z pohľadu etnografa 299

203 Švehlák, Svetozár: Ľudová kultúra
ako téma filmovej a televíznej tvor-
by 303

209 Záverečný protokol z rokovania súfaž-
nej prehliadky Etnofilm Čadca 1982 . . 308

215 Medzinárodné sympóziu o úlohe ro-
diny v etnokultúrnych procesoch

v podmienkach socializmu (Peter Salner)	312
Seminár o ľudovej balade (Hana Hlôšková)	315
Premeny agrárnej kultúry — interdisciplinárna úloha súčasnej vedy (Ema Drábiková)	316
VIII. strážnické sympozium (Věra Šepáková)	317
Sympózium o formovaní triedy družstevného roľníctva v Československu (Ján Michálek)	319
Konferencia o národopisnom výskume maďarských enkláv a diaspor v zahraničí (Margita Méryová)	321

RECENZIE A REFERÁTY

F. Kalesný, Habáni na Slovensku (Ema Drábiková)	323
Polomka (Magdaléna Paríková)	324
Náckove špásy (Marián Minárik)	326
K. Palkovič, Slovenské nárečia (Magdaléna Paríková)	327
Die Nomaden in Geschichte und Gegenwart (Ján Podolák)	328
A. Szyfer, Społeczność i kultura małego miasta (Peter Salner)	329
Kiss Lajos, A szegény emberek élete (Emília Tóthová)	331
H. Müller, Dienstbare Geister (Peter Salner)	332
Bibliografický ukazateľ literatúry po paremiológii (Jozef Mláček)	332
Spravodaj „Národopisné informácie“ (Táňa Štibrányiová)	334
Z hľadiska karpatských (Mikuláš Mušíňka)	335

СОДЕРЖАНИЕ

К юбилею Йозефа Ленарта	157
ФОЛЬКЛОР НАРОДНО-ОСВОБОДИТЕЛЬНЫХ ДВИЖЕНИЙ 16—19 ВЕКОВ В КАРПАТАХ И НА БАЛКАНЕ — ФОЛЬКЛОРНЫЕ ТРАДИЦИИ О РАЗБОЙНИКАХ	
Введение (В. Гашпарикова)	160
Борис Н. Путилов: Замечания к международному обобщающему труду фольклора народно-освободительных движений 16—19 веков в Карпатах и на Балкане	164
Юрий И. Смирнов: Русский фольклор о разбойниках	166
София И. Грыца — Виктор Е. Гусев: К комплексному изучению фольклора о разбойниках	173
Вера Гашпарикова: Синтезирование знаний о фольклоре с разбойничьей из	

области чехословацких Карпатов с точки зрения международного труда	177
Дагмар Климова: К чешским фольклорным разбойничьим традициям	185
Н. Л. Ручкина: Новогреческие песни о разбойниках (клефетские песни)	197
Стефана Стойкова: Стадия изучения болгарского фольклора о гайдуках	203
Имола Кюллеш: Картина разбойника в устном народном творчестве Венгрии	209
София И. Грыца: Музыкальный фольклор в контексте комплексного изучения фольклора народных освободительных движений 16—19 веков в Карпатско-балканской области	215

МАТЕРИАЛЫ

Андрей Сулитка: Традиционные обычаи восточнословацких переселенцев в северной Моравии	221
Наталия В. Юхнева: Словаки — жестяники в Петербурге во второй половине 19 и в начале 20 веков	229
Мария Матейкова-Хуттова: Исторические виды одежды в свете архивных источников из 18 века	248

ДИСКУССИЯ

Соня Ковачевичова: Этнографический атлас Словакии — попытка интерпретации выбранных результатов подготовки труда	275
--	-----

ОБЗОРЫ

Этнофильм ЧАДЦА 1982	
Мараки, Петер: Второй просмотр кино- и телевизионного творчества о народной культуре Этнофильм Чадца 1982	292
Михалик Петер: К кино- и телевизионному творчеству о народной культуре	295
Лешчак Милан: О критериях внутренней дифференциации фильмов о народной культуре с точки зрения этнографа	299
Швеглак Светозар: Народная культура как тема кино- и телевизионного творчества	303
Заключительный протокол совещания конкурсного просмотра Этнофильм Чадца 1982	310
Международный симпозиум по задаче семьи в этнокультурных процессах в условиях социализма (Петер Салнер)	312

Семинар о народной балладе (Хана Хлошкова)	315
Перемены аграрной культуры — интердисциплинарная задача современной науки (Эма Драбикова)	316
VIII стражницкий симпозиум (Вера Шеплакова)	317
Симпозиум по формированию класса кооперированного крестьянства в Чехословакии (Ян Михалеk)	319
Конференция по этнографическому исследованию венгерских этнических колоний и диаспор за границей (Маргита Мериова)	321

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

INHALT

Zum Lebensjubiläum des Jozef Lenárt	157
FOLKLORE DER VOLKSBEFREIUNGSBEWEGUNGEN IM 16.—19. JAHRHUNDERT IN DEN KARPATEN UND AM BALKAN — DIE TRADITIONEN DER RÄUBERFOLKLORE	
Einführung (Viera Gašparíková)	161
Boris N. Putilov: Anmerkungen zur internationalen Synthese der Folklore der Volksbefreiungsbewegungen im 16.—19. Jahrhundert in den Karpaten und am Balkan	164
Jurij I. Smirnov: Die russische Folklore über Räuber	166
Sofia I. Hryca — Viktor Je. Gusev: Zum Gesamtstudium der Folklore über Räuber	173
Viera Gašparíková: Die Synthetisierung der Kenntnissen über die Folklore mit Räuberthematik in den tschechoslowakischen Karpaten mit dem Hinblick an die vorbereitete internationale Synthese	177
Dagmar Klímová: Zu den tschechischen Räuber- und Wegelegererfolklortraditionen	185
N. L. Ručkina: Neugriechische Lieder über Räuber (Kleftische Lieder)	197
Stefana Stojkova: Forschungen auf dem Gebiet der bulgarischen Folklore über Hajduken	203
Imola Küllöss: Das Bild des Räubers in der ungarischen Volksüberlieferung	209
Sofia I. Hryca: Musikfolklore im Zusammenhang eines Gesamtstudiums der Folklore Volksbefreiungsbewegungen im 16.—19. Jahrhundert im karpato-balkanischen Gebiet	215

MATERIALIEN

Andrej Sulitka: Die Brauchtumstradition der ostslowakischen Umsiedler in Nordmähren	221
Natalija V. Juchneva: Die slowakischen Tastelbinder in Petersburg	229
Mária Matejková - Huttová: Historische Formen der Bekleidung im Lichte der Archivquellen aus dem 18. Jahrhundert	248

DISKUSSION

Soňa Kovačevičová, Ethnographischer Atlas der Slowakei — ein Interpretationsversuch der ausgewählten Ergebnisse aus der Zubereitung des Werkes	275
--	-----

RUNDSCHAU

ETNOFILM ČADCA 1982

Peter Marák: Die zweite Schau der Film- und Fernsehschöpfung über die Volkskultur Etnofilm Čadca 1982	292
Peter Mihálik: Zur Film- und Fernsehschöpfung über die Volkskultur	295
Milan Leščák: Über die Kriterien der inneren Differentiation der Filme über die Volkskultur aus der Sicht eines Ethnographen	299
Svetozár Švehlák: Die Volkskultur als Thema der Film- und Fernsehschöpfung	303
Schlussfolgerungen aus dem Filmwettbewerb Etnofilm Čadca 1982	311
Das internationale Symposium über die Aufgabe der Familie in den ethnokulturellen Prozessen in den Bedingungen in Sozialismus (Peter Salner)	312
Das Seminar über die Volksballade (Hana Hlôšková)	315
Die Änderungen der Agrarkultur — interdisziplinäre Aufgabe heutigen Erforschung (Ema Drábiková)	316
VIII. Symposium in Strážnice (Věra Šepláková)	317
Das Symposium über die Formierung der LPG Klasse in der ČSSR (Ján Michálek)	319
Die Konferenz über die volkskundliche Erforschung der ungarischen Enklaven und Diasporen in Ausland (Margita Méryová)	321

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

CONTENTS

The Life Jubilee of Jozef Lenárt . . .	157
THE FOLKLORE OF FOLK LIBERATION MOVEMENTS OF THE 16 TH AND 19 TH CENTURY IN THE REGION OF CARPATHIANS AND BALCAN — FOLKLORE TRADITIONS ON BRIGANDS	
Introduction (V. Gašparíková) . . .	159
Boris N. Putilov: Notes on the International Synthesis of the Folklore of National and Liberation Movements of the 16th and 19th Century in the Carpathians and Balcan . . .	166
Jurij I. Smirnov: The Russian Folklore of Brigands . . .	164
Sofia I. Hryca — Viktor Je. Gusev: To the Complex Study of the Folklore of Brigands . . .	173
Viera Gašparíková: The Synthesis of Notions on Folklore with Brigand Thematik from the Region of Czechoslovak Carpathians in the Light of the Prepared International Synthesis .	177
Dagmar Klímová: To the Czech Folklore Traditions of Brigands and Robbers . . .	185
N. L. Ručkina: The New Greek Songs about Brigands (Kleft Songs) .	197
Stefana Stojkova: The State of Research of the Bulgarian Folklore about Brigands . . .	203
Imola Küllöss: The Picture of a Brigand in the Hungarian Oral Folk Creation . . .	209
Sofia I. Hryca: Musical Folklore in the Context of the Complex Folklore Study of the Folk Liberation Movements of the 16th—19th Century in the Region of the Carpathians and Balcan . . .	215

VARIOUS MATERIAL

Andrej Sulitka: Custom's Tradition of the East-Slovakian Displaced Persons in the Western Part of Moravia .	221
Natalija V. Juchneva: The Slovak Tinkers in Peterburg in the Second Half of the 19th and the Beginning of the 20th Century . . .	229
Mária Matejková-Huttová: His-	

torical Forms of the Dress Viewed from the Archival Sources of the 18th Century . . .	248
---	-----

DISCUSSION

Soňa Kovačevičová: The Ethnographic Atlas of Slovakia — Experimental Interpretation of Selected Results from the Preparation of Work . .	275
--	-----

COMMENTARY

ETNOFILM ČADCA 1982	
Maráky, Peter: The Second Show of the Film and Television Production on the Folk Culture Etnofilm Čadca 1982 . . .	292
Mihálik, Peter: To the Film and Television Production on the Folk Culture . . .	295
Leščák, Milan: On the Criteria of Inner Differentiation of the Films Concerning the Folk Culture from an Ethnographer's Aspect . . .	299
Švehlák, Svetozár: Folk Culture as a Theme of the Film- and Television Creation . . .	303
The Final Record from the Session of the Competition Show Etnofilm Čadca 1982 . . .	308
The International Symposium on the Family Task in Ethnocultural Processes Under the Conditions of Socialist System (Peter Salner) . . .	312
The Seminar on the Folk Ballad (Hana Hlôšková) . . .	315
The Changes in the Agrarian Culture — the Interdisciplinary Task of the Recent Science (Ema Drábiková) .	316
VIII. Strážnice Symposium (Věra Šepáková) . . .	317
The Symposium on the Formation of a Class of Cooperative Peasantry in Czechoslovakia (Ján Michálek) .	319
The Conference on the Ethnographic Research of Hungarian Enclaves and Diaspora-Villages in Abroad (Margita Méryová) . . .	321

BOOKREVIEWS AND REPORTS

SYNTETIZOVANIE POZNATKOV O FOLKLÓRE SO ZBOJNÍCKOU TEMATIKOU Z OBLASTI ČESKOSLOVENSKÝCH KARPÁT V SPEKTRE PRIPRAVOVANEJ MEDZINÁRODNEJ SYNTÉZY

VIERA GAŠPARÍKOVÁ

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Je dobre známou skutočnosťou, že folklórne prejavy o zbojníkoch oddávna priťahovali pozornosť v najrôznejších krajinách, a že zároveň tieto tradície mávali raz väčší, inokedy slabší dosah i na tvorbu profesionálnu, najmä literárnu a výtvarnú. Tá potom neraz pôsobila spätne, avšak často i prvotne — tu najmä pri formovaní týchto tradícií v ich ranom štádiu — na tvorbu ľudovú. Vedecký záujem o folklórne prejavy so zbojníckou tematikou sa prirodzene nevyznačoval všade rovnakou intenzitou. Záležalo predovšetkým na ich kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľoch, totiž na jednej strane na sile ich výskytu a na ich konkrétnej podobe i funkcii na strane druhej. Tieto ukazovatele vo väčšej alebo menšej miere určovali smer bádania, a súčasne tiež metodologickú orientáciu v tom či onom štáte. Preto sa stáva, že výsledky skúmania sa od seba mnohokrát diametrálne líšia. Trochu zjednodušene možno povedať: Bádanie na západe — a máme pochopiteľne na mysli len buržoázu vedu — pristupuje k problematike folklóru o zbojníkoch celkom inak než bádanie v socialistických krajinách. Avšak ani pri marxistickom prístupe k zbojníckej tematike nemožno všade dospieť k úplne

rovnakým záverom, to znamená napríklad, že ani jeden a ten istý jav, predovšetkým jedna a tá istá zbojnícka postava nie je, alebo nemusí byť všade hodnotená či interpretovaná celkom zhodne, a to už úplne nechávame bokom obsahové a formálne zvláštnosti tradícií zoskupujúcich sa okolo tej istej zbojníckej postavy na rôznych etnických územiach. S týmto predpokladom či tézou treba počítať práve v pripravovanej medzinárodnej syntéze o folklóre so zbojníckou tematikou, v ktorej nevyhnutným, logickým predstupňom musí byť syntetizovanie národné, v našom prípade viacnárrodné z hľadiska nášho štátu, ktoré by podalo súborný a zároveň plastický, pokiaľ možno detailný obraz folklóru o zbojníkoch v Československu.

Nebude na škodu v druhej časti nášho príspevku pripomenúť, aká bola a je dnes situácia vo vedeckom výskume folklórnych prejavov o zbojníkoch v Československu a oboznámiť s upresnenou koncepciou československého projektu. Táto koncepcia je závislá na celom rade predpokladov i postulátov, ktoré bolo a je potrebné v priebehu práce rešpektovať, a z ktorých musí vychádzať i naše dnešné zamyslenie. Pre-

dovšetkým by sme chceli zdôrazniť, že ani u nás sa výskyt tradícií o zbojníkoch nevyznačoval rovnakou frekvenciou, a že najmä sociálny dosah zbojníctva ako spoločenského fenoménu nebol všade rovnaký. Čo z tohto konštatovania vyplýva?

Z hľadiska našej problematiky predstavuje Československo teritórium ani zďaleka nie jednotné, naopak na prvý pohľad rozdelené pomerne presnou čiarou. S tým súvisí aj regionálne vymedzenie skúmanej oblasti, ktoré sa v podstate kryje s vymedzením, s akým sa počíta v medzinárodnej syntéze o ľudovej architektúre v oblasti Karpát a Balkánu. V detailoch sa však dajú pozorovať určité odchýlky. Kým syntéza ľudovej architektúry, pokiaľ ide o Slovensko, sa zameriava na severnú časť a na rovinaté územie iba prihliada,¹ v syntéze o folklóre so zbojníckou tematikou ukazuje sa ako nevyhnutné rozptýliť pozornosť po celom Slovensku, lebo folklórne prejavy sú oveľa mobilnejšie než objekty či prvky ľudovej architektúry, ktoré sú viazané neraz len na určitý terén a poväčšine zriedkavo sa dajú transferovať tam, kde pre ne prakticky neexistujú podmienky. Odtiaľ tiež prechod folklórnych reálií do tých častí, kde by sme zbojníctvo nepredpokladali, alebo kde sa vyskytuje iba vzácnne, až ojedinele. Inými slovami, aj naša pozornosť pri syntetizovaní československých poznatkov sa — pri plnom rešpektovaní iných regiónov — sústreďuje na hornaté časti, teda okrem Slovenska na príslušné územia moravského Valašska, resp. aj moravského Slovácka a prirodzene i na tešínske Sliezsko. Z tohto pohľadu sa folklórne prejavy o zbojníkoch rozprestierajú na jednotnom, súvislom teréne.

Nebolo by však správne stanoviť apriorne hermeticky uzavreté hranice. Vyplýva to čiastočne z predchádzajúcej zmienky, a tu si treba uvedomiť, že zbojníctvo a folklórne prejavy o ňom nie sú vždy to isté, presnejšie, že sa obe

kategórie geograficky nemusia kryť. Teda v rámci Československa nemožno nevidieť presah podaní o zbojníkoch ani ďalej na západ od hraničnej čiary, ktorú sme pre štúdium našej problematiky stanovili. Avšak i tu treba svedomite, citlivo diferencovať a nehovoriť paušálne o presahu či doznievaní tradícií o zbojníkoch. Áno, nemožno vopred vylučovať ich prechod či dokonca preskok až hoci do vzdialených krajov alebo krajín,² ale tu všade máme do činenia skôr iba s náhodnými prípadmi, s výnimkami. V podstate ide o niečo úplne iné.

Aby som tento fakt bližšie dokumentovala a aby som zároveň zdôraznila, čo nám dosiaľ dosť unikalo, dovoľm si dlhší pasus. Uvediem ho odkazom na V. Je. Guseva, ktorý vo svojom diskusnom príspevku k našej tematike napísal: „V programe celej práce, ako aj v každej jej časti, je dôležité zachovať myšlienku, že vo folklóre ako celku, ale aj v jeho jednotlivých podobách, ktoré sú bezprostrednejšie ako iné späté s konkrétnymi historickými udalosťami, pôsobenie a odraz týchto udalostí, historických „reálií“ a pod., nemá bezprostredný ilustračný, zrkadliaci charakter, ale sa odráža „cez životný mikrosvet“, ako správne podčiarkuje B. N. Putilov, a ja dodávam — *cez dedičstvo ľudových tradícií a cez osobitný tradičný svetonázor ľudových mäs*. Proces odrazu historickej skutočnosti tak prebieha podľa zákonov folklórnej estetiky.“³

Toto stanovisko V. Je. Guseva má pre nás priamo kľúčový význam, ak chceme hlbšie poznať naše tradície o zbojníkoch, preniknúť k ich genéze a zároveň ich začleniť do širšieho kontextu historického i teritoriálneho. Nie je to myšlienka, ktorá by nám už skôr bola cudzia. Andrej Melicherčík hovoril o zložitom procese premeny hrdinu typu Popelvára v hrdinu typu Jánošíka a ukazoval, ako sa základ jánošíkovskej tradície rozvíjal na pôvodnom, staršom

folklóre.⁴ Cez prizmu starších prejavov, alebo aspoň za ich asistencie sa vyvíjali, resp. vznikali a vznikajú — a to pri použití či modifikácii aj formálnych princípov — mladšie vrstvy folklóru vôbec, a teda i folklór o zbojníkoch (pričom nemôžno pochopiteľne nebrať do úvahy ani možné pôsobenie literatúry). Keby sme sa uzavreli len do našej vymedzenej oblasti, nie vždy by sme postihli tieto súvislosti. Áno, nie je možné si nevšimnúť, že povesti o pokladoch sa u nás z veľmi podstatnej časti stotožňujú s povestami o *zbojníckych* pokladoch, a môžeme predpokladať, že mnohé z týchto povestí spätých so zbojníkmi vyšli zo starších podaní, v ktorých o zbojníkoch ešte nebola reč. Inokedy však by sme s folklórnym materiálom našej oblasti nevystačili, a tu je nevyhnutné rozhliaď sa i mimo nej.

Aby som hovorila konkrétne: Rovinatá či málo zvrásnená časť Moravy nám pripomína predel, ktorý nielen zabránil vzniku zbojníctva ako sociálneho javu, ale ktorý tiež zadržal šírenie jeho prejavov najmä v slovesnom folklóre ďalej na západ. Napriek tomu i v Čechách, predovšetkým v jeho severnej hornatej časti, nájdeme tie isté prozaické látky ako na Slovensku či na východnej Morave, hoci odlišný historický vývoj nevytvoril všetky základné predpoklady pre vznik zbojníctva.⁵ Avšak neutešená životná realita — v 18. storočí napr. postihol tento región v niekoľkých fázach hladomor — bola priaznivá pre šírenie a udržiavanie týchto látok, ako o tom svedčia doklady z prvej polovice minulého storočia.⁶ Ešte na začiatku tohto storočia tam bolo možné zapísať najtypickejší povestový sujet o zbojníkoch (obdarovanie chudobnej nevesty, účasť na jej svadbe s motívom nabitia cvočkov),⁷ a dokonca podnes je tam známy typ, ktorý je u nás veľmi rozšírený a ktorému dávame pomenovanie „Posledný zbojník prezradí poklad“.⁸ Lenže zároveň je tu veľmi podstatný rozdiel.

Nikde tu nevystupuje skutočný zbojník ako jednoznačný produkt antifeudálneho sociálneho myslenia ľudových más, ale najprv vodca šibalov (zlodejov), potom lúpežník⁹ a v povesti o poklade iba dokonca starý muž bez bližšieho označenia.

Z toho vyplýva, že zatiaľ čo je nevyhnutné rozšíriť bádateľské pole na celé Slovensko, nebolo by už na mieste otvoriť na východnej Morave hranice ďalej do vnútrozemia a ekvivalentnú pozornosť rozvrhnúť na celé české etnikum. Tam sa totiž ťažko môže ešte hovoriť o presahu folklórnych tradícií o zbojníkoch, ale naopak skôr o zachovanom substráte, o prežívaní starých látok, ktoré u nás prerástli do podaní o zbojníkoch. Práve celý rad konkrétnych odkazov — ale nič viac než odkazov! — na tento pôvodný (predpokladaný) tvar dovoľí urobiť si predstavu o historickom procese zmien a príslušné folklórne skladby objektívnejšie interpretovať.

Uviedli sme len niekoľko prípadov z mnohých.¹⁰ Z tých, ktoré sme citovali, však už možno uzatvárať na metodologické postupy. Tie by boli závažné predovšetkým pre syntetizovanie československých materiálov, avšak podľa našej mienky v určitej modifikácii môžu byť tiež vodidlom pre celkové spracovanie v karpatsko-balkánskom rámci. Z týchto metodologických postulátov prevažne porovnávacieho charakteru by som sa chcela krátko zastaviť aspoň pri piatich, dotknúť sa rôznych úskalí a zároveň zhrnúť, čo bolo dosiaľ povedané.

1. Lapidárne sa možno vysloviť o požiadavke, ktorá bola už vyjadrená takpovediac *expressis verbis*: Bolo žiadúce, ba nevyhnutné skúmanú oblasť presne vymedziť. Toto presné vymedzenie hraníc prirodzene neznamená, že celkom bez povšimnutia možno nechať presah do iných, susedných regiónov. Takýto presah všeličo naznačuje, predovšetkým silu, expanziu tradície o zbojníkoch a

oblubu určitej postavy, najmä Jánošíka, prechádzajúcu ostatne cez hranice Československa do iných etníc, kde v súlade s tamojšou folklórnou tradíciou nadohúda neraz ďalšie črty a vyvíja sa samostatne, paralelne. V presahu možno prirodzene konštatovať i pokles alebo oslabenie, zánikové štádium. Pri tom všetkom — predovšetkým pri poukaze na ojedinelý preskok i do vzdialených oblastí — nemožno zabúdať, že neraz sa stretávame s javmi už len okrajovými, a preto by zase nebolo vhodné nadmerne sa na ne koncentrovať, ale skôr k nim prihliadať ako k doplnku celkového obrazu. Zvlášť je potrebné vyhnúť sa zjednodušeniam. Všetky prípady sa zďaleka nedajú hodnotiť ako presah, ale niekedy sú prejavom samostatného vývoja alebo dokladajú existenciu staršej folklórnej vrstvy (pozri nižšie bod 3).

2. Pre podchytenie zbojníckej tematiky v čo najväčšej šírke je nevyhnutné zaregistrovať pokiaľ možno všetky príslušné subjekty (epizódy, motívy), ako aj všetky zbojnícke postavy a zároveň zistiť ich rozšírenie, frekvenciu. Médiom sujetu sa vytvára folklórny obraz jednotlivých zbojníckych postáv, avšak väzba medzi sujetom a postavou nebýva vždy rovnako pevná. Niektorá látka je nerozlučne spätá len s určitým zbojníkom, inokedy naproti tomu nemáme pred sebou absolútnu konštantu. Niektoré subjekty sú spoločné viacerým postavám, buď prechádzajú od jednej k druhej, alebo sa na postavu zbojníka (zbojníkov) adaptujú z podaní, v ktorých zbojník pôvodne nevystupoval.

3. S predchádzajúcou požiadavkou súvisí aj ďalšia: I keď naša orientácia jednoznačne smeruje k vyhranenému pojmu zbojník, opäť nemožno naprosto, bez akejkoľvek zmienky nechávať bokom širšie súvislosti alebo typologické podobnosti a zhody s inými osobami, ktorých za zbojníkov — v nami prijatom sociálnom zaradení — rozhodne považovať nebudeme. Takýmito postavami

sú Babinský a Grázl. Pokladáme však za potrebné sa ich dotknúť predovšetkým preto, že i keď je tradícia o nich vyplnená neľudovými nánosmi, predsa len sa tu, vedľa možného vplyvu skutočných zbojníckych podaní, ako aj vedľa vplyvu literatúry, dá predpokladať pôsobenie starších českých lúpežníckych, lupičských, alebo lapkovských podaní, pred ktorými sa nakoniec nemohol uzaťvárať ani folklór o zbojníkoch.¹¹ Pôjde teda o to, zistiť tu určité spoločné väzby predovšetkým v sfére tematickej a ďalej pokúsiť sa nájsť, mohli by sme povedať historické spojivo, čiže ukázať, v čom folklór o zbojníkoch bol a je poplatný starším etapám, zistiteľným už od stredoveku, resp. príslušným folklórnym podaniam, ako ich predstavujú predovšetkým najstaršie piesne, najmä balady.¹² Nebolo by teda správne, keby sme vo folklórnych skladbách, ktoré i dnes získavame terénnymi výskumami a v ktorých nevystupuje skutočný zbojník v nami prijatej koncepcii, videli v každom prípade vždy len akési úpadkové štádium a keby sme neprípúšťali druhú možnosť, že totiž tieto podania reprezentujú či môžu reprezentovať starší, niekdajší stav ústnej tradície.

Po tejto stránke je teda potrebné vyvarovať sa jednostrannosti, lineárneho pohľadu a idealizovaniu zbojníctva. Nie je pritom natoľko dôležité zakaždým vyriešiť otázku, akým smerom sa tá-ktorá skladba vyvíjala — či predstavuje už úpadok tradície o zbojníkoch alebo sa v nej uchoval starší, pôvodný stav. Podstatné bude, že náš záber získa na šírke a hĺbke, na objektívnosti bez toho, že by sme skĺzli na pole objektivity.

4. Napriek naznačeným súvislostiam či zhodám a podobnostiam je samozrejme potrebné diferencovať, to znamená predovšetkým už pri hodnotení zbojníctva ako sociálneho javu. Pritom tento spôsob diferenciacie nezostáva prirodzene jediný. Je zrejmé, že zvlášť markantné rozdiely zistíme najmä pri spomenu-

tých presahoch či preskokoch. Avšak nie inak to bude i pri porovnávaní v rámci celej karpatsko-balkánskej oblasti, najmä vtedy, keď vedľa seba budeme klásť podania dvoch geograficky od seba vzdialených národov; rozdiely by tu vynikli najmarkantnejšie, ak by sme dokonca nechali „medzičlánky“, t. j. tradície národov, ktoré dve etnicky od seba vzdialené územia spájajú. Diferencovať však treba tiež vo vnútri jedného kompaktného teritória, ako ho predstavujú prejavy o zbojníkoch i na území Československa. Tu je potrebné rozlišovať od seba jednotlivé historické vrstvy i vo folklóre o zbojníkoch v tom zmysle, ako o tom bola reč aspoň náznakovo v predchádzajúcom bode, avšak súčasne nemožno nebrať do úvahy ešte zvláštnosti regionálne, nehľadiac už ani na znaky periférne, okrajové, prejavujúce sa práve na tom či onom okraji, na tej či onej periférii nášho teritória.¹³ Dá sa predpokladať, že regionálna diferenciácia bude potrebná všade a že tento postup sa uplatní pri skúmaní folklórnych tradícií o zbojníkoch u každého národa, kde zbojníctvo nie je úkazom ojedinelým, zriedkavým a netypickým. Čo sa týka československého teritória, ako je vymedzené pre skúmanú problematiku, tu je jasné, že špecifickými znakmi sa vyznačuje najmä folklór viazaný na postavu sliezkeho Ondráša, hoci zároveň podania o ňom sa kryštalizovali aj pod vplyvom tradície o slovenskom Jánošíkovi. Avšak zameranie iba na odchýlky by taktiež neviedlo k cieľu. Napriek všetkým rozdielom sa nesmie zabúdať na spoločného menovateľa, na puto, ktoré všetky prejavy navzájom spája a tvorí z nich celok. Teda: celok vnútorne diferencovaný.

5. Regionálne zvláštnosti môžu niekedy tvoriť prechodový most k tradícii iného národa či iných národov. Tak komunikuje sliezsky Ondráš na československej pôde so sliezskym Ondrášom na pôde poľskej. Kým sa tento zväzok

uskutočňuje pomerne na malom priestore, je to celkom inak pri slovenskej tradícii o Jánošíkovi. Tentokrát komunikácie idú na všetky svetové strany, rozbiehajú sa dookola lúčovite a dochádza — napriek nejednej odchýlke či paralele — k vytvoreniu relatívne súrodého zväzku s folklórom všetkých susedných národov. Avšak tentokrát mám na mysli ešte niečo iné. Chcem sa totiž zmieniť o vzťahu k folklóru tradovanému nemecky, najmä na území Rakúska. Pravda, jeho zahrnutie do našej syntézy v ekvivalentnom stupni by už narušilo našu porovnávaciu karpatsko-balkánsku koncepciu. Avšak práce našich nemeckých kolegov potvrdzujú, že zďaleka nejde o materiál zanedbateľný, ktorý by mal zostávať mimo našej porovnávacjej pozornosti.¹⁴ Preto sa obrátil Národopisný ústav SAV na pracovisko pre kultúrnu históriu a národopis pri Akadémii vied NDR so žiadosťou o spoluprácu a dostal kladnú odpoveď. Očakávame, že elaborát zo strany našich nemeckých priateľov môže byť užitočný k hlbšiemu poznaniu a objektívnejšiemu zhodnoteniu a interpretovaniu slovenského či českého folklóru o zbojníkoch.

Všetky tieto postuláty sa aplikujú a budú aplikovať v kompletizácii či syntetizácii československých poznatkov. Podmienky pre jej vypracovanie sa zdajú byť uspokojivé, lebo práve u nás o tradície so zbojníckou tematikou bol značný odborný záujem. V súvislosti s tým, čo bolo povedané, nebol však tento záujem v našej vede — i pokiaľ myslíme iba na folkloristiku a nie už na ďalšie vedné disciplíny — rovnomerne rozložený. Tu záležalo predovšetkým na spomenutej frekvencii, ktorá bola zvlášť vysoká na Slovensku a pre ktorú, resp. tiež pre obsahovú rozvetvenosť, považujeme tradície o zbojníkoch za jednu z veľmi špecifických črt slovenskej ľudovej kultúry. K tejto skutočnosti nemohol neprihliadnuť Jiří Polívka, keď zostavoval svoj päťdielny Súpis sloven-

ských rozprávok; zo 183 čísiel tohto svojho diela vymedzil prozaickým tradíciám o zbojníkoch dve, č. 153 (O Jánošíkovi) a č. 154 (Povesti o zbojníkoch).¹⁵ Napriek celému radu tu zhromaždených látok a ich variantov nemožno si vytvoriť predstavu o bohatstve podaní so zbojníckou tematikou, ako žili a žijú v ústach slovenského ľudu.

Prelom nastal až po oslobodení v roku 1945 a najmä potom v roku 1948, keď sa formovala i marxisticky orientovaná folkloristika, ktorej jedným z charakteristických a stále trvajúcich znakov či trendov je štúdium odrazu sociálnych hnutí slovenského ľudu vo folklóre, v tom i zbojníckej problematike. Toto štúdium spočiatku vychádzalo takmer výhradne z jednostranne chápaného ideového obsahu, postupne sa pohľad prehľboval a rozširoval, či už ide napr. o medzinárodné súvislosti alebo interpretáciu folklórnych podaní v plnšom rozsahu tematickom či motivickom a s väčším dôrazom na biologicko-ekologické aspekty i na formálnu stránku slovesných prejavov o zbojníkoch. Nie je možné tu vypočítavať všetky publikované práce na tomto úseku a stačí iba odkázať na tie hlavné, obsahujúce poväčšine celý rad bibliografických údajov.¹⁶ Napriek tomu by sme mali jedno meno zvlášť pripomenúť — bádateľa, ktorý bol spätý s našou vedou a kultúrou, avšak ktorý zároveň pre šírku svojej erudície a všestrannosť záujmu mohol naše folklórne prejavy posudzovať z vyššieho nadhľadu a prejavovať správny zmysel pre postihnutie ich špecifických znakov: meno P. G. Bogatyriova. Prejavy so zbojníckou tematikou hodnotil v komplexe celej ľudovej kultúry, od ľudovej slovesnosti s jej rôznymi druhmi či žánrami až po výtvarné umenie.¹⁷

Bogatyriovov komplexný pohľad považujeme za smerodajný aj pre syntetizovanie československých poznatkov. Nie je, či nebude to iba na základe slo-

venského materiálu, hoci ten je obzvlášť bohatý. Ako bolo naznačené, treba počítať aj s tradíciami českými, predovšetkým na východnej Morave a v Sliezsku, lebo aj odtiaľ máme zachytený rozsiahly fond, v ktorom svojím spôsobom aspoň v určitej časti tohto územia dominuje postava zbojníka Ondráša.¹⁸ Keď sme do úvahy vzali ešte celý rad väčších či menších štúdií a článkov teoretického charakteru a keď sme pre prácu získali i príslušných špecialistov, mohla byť zostavená a po konzultáciách prijatá táto štruktúra syntetizovania československých materiálov:

- I. Úvod (s vymedzením pojmu zbojník, s rámcovým geografickým ohraničením na pôde Československa a so zdôvodnením stavby, či rozčlenenia celého korpusu poznatkov)
- II. Vznik a vývoj zbojníctva (historický pohľad)
- III. Druhy folklóru so zbojníckou tematikou
 1. Próza (povesti, memoráty, infiltrácia do rozprávok, humoristických podaní ap.)
 2. Lyrické piesne a balady
 3. Divadlo
 4. Tanec a hudba
 5. Pololudové formy (jarmočné piesne, písmácke skladby a i.)
 6. Drobné druhy (príslovia, porekadlá, hádanky)
 7. Detský folklór (hry a riekanky a i.)
- IV. Obraz zbojníctva v umení
 1. Literatúra
 2. Výtvarné umenie
- V. Závery (celková charakteristika, zovšeobecnenie a okrem iného aj vzťah folklórnych tradícií o zbojníkoch k historickej realite)
- VI. Ukážky reprezentatívnych textov (najnevyhnutnejší dokladový materiál)

Všetky tieto oddiely nebudú prirodzene v rovnováhe, bude medzi nimi i značný rozdiel. Hlavné jadro bude tvoriť kapitola III. o druhoch folklóru, pričom dôraz bude položený na tie okruhy, ktoré reprezentujú folklór o zbojníkoch v najväčšej miere, frekventujú viac než ostatné a vyznačujú sa viac než iné obsahovou i formálnou pestrosťou, nehľadiac na to, že z celého folklóru so zbojníckou tematikou sú u nás najviac preskúmané. To znamená, že najviac miesta bude venované próze a piesňam, ďalej tancu a hudbe, zatiaľ čo iné okruhy, ako divadlo, drobné druhy a detský folklór, zďaleka nebudú stáť v popredí a bude sa nimi predovšetkým dokumentovať, kde všade prenikla zbojnícka tematika a akú kde našla odozvu.

Nechceme zastierať ťažkosti, ktoré sú a budú spojené s kompletizáciou takto postavenej práce. Nejde iba o to, že stále nie je dokončený základný výskum — terénny i archívny — najmä na niektorých trochu okrajových úsekoch folklórnych prejavov o zbojníkoch. Nie je ďalej natoľko veľmi rozhodujúce ani to, že pracovníci, ktorí sa na príprave práce začínajú podieľať, majú ešte iné pracovné záväzky a okrem toho nie vždy sa ich pohľady na zvolenú problematiku zhodujú. I keď by nebolo správne ťažkosti tohto druhu podceňovať, prichádza tu do úvahy predovšetkým okolnosť, že pri snahe o podchytenie folklórnej tvorby o zbojníkoch v celom komplexe, a naviac po rozhodnutí neobmedzovať sledovanie problematiky iba na Slovensko, ale chápať ju ako československú, nevyhnutne musel vzniknúť široký autor-ský kolektív, ktorý je — ako vieme zo skúseností — veľmi málo mobilný. Po zvážení všetkých eventuálnych prekážok bolo preto prijaté rozhodnutie vypracovať korpus o československých materiáloch v dvoch etapách, v dvoch

časových fázach. Prvá má byť dokončená do konca prvého polroku 1983, jednotlivé pasáže budú potom predmetom diskusií a prvých spresnení a v druhom polroku 1983 by sa pristúpilo k vypracovaniu definitívnych uzáverov.

Bolo by úplne nesprávne, keby sme štruktúru takto postavenej kompletizácie poznatkov chceli predkladať ako všeobecný model, podľa ktorého by mala byť vypracovaná výsledná medzinárodná syntéza. Každý národný autorský kolektív bude zaiste k zbojníckej tematike pristupovať po svojom, v tejto práci sa budú odrážať zvláštnosti folkloristického bádania v tom či onom štáte, bude záležať na miere prebádanosti tých či oných javov, atď. Avšak hlavné princípy by mali byť už spoločné, pričom vyčerpávajúci prehľad o literatúre daného predmetu, čiže príslušné národné bibliografie, či príslušnú medzinárodnú bibliografiu treba považovať za *conditio sine qua non*.

Čo sa týka vlastných spoločných, princípov, tu by som sa na jednej strane prihovárala za komplexný prístup k folklórnej problematike o zbojníkoch, a na druhej strane vo vnútri tohto komplexu za osvetlenie jednotlivých javov (druhov, žánrov, úsekov) zo všetkých možných uhlov. Chcela by som tu opakovať a trochu i doplniť to, o čom sme hovorili už skôr a s čím v podstate bol vyslovený súhlas.¹⁹ Do takej interpretácie z čoho najväčšieho počtu uhlov by prináležali tieto aspekty, rozvrhnuté vždy podľa jednotlivých druhov:

1. Pokiaľ možno úplný súpis sujetov (látok) a hlavných motívov,

2. hrdinovia a postavy folklórnych tradícií o zbojníkoch,

3. poetika podaní o zbojníkoch,

4. národná špecifickosť (pri diferencovanom pohľade na regionálne zvláštnosti) a interetnické či internacionálne spojitosti jednak kontaktového a jednak typologického charakteru s prihliadnutím

k možnostiam kontaktovo-typologickým a typologicko-kontaktovým,

5. biologicko-ekologické predpoklady folklórnych skladieb so zbojníckou tematikou.

Bolo by žiadúce, aby sme sa k týmto základným aspektom vyslovili už počas

ďalšej práce, eventuálne ich doplnili a spresnili, a aby sme tak už vopred uľahčili cestu pre vypracovanie medzinárodnej syntézy. Cestu, na ktorej sa i tak — a to si treba vopred priznať — objavajú ešte ďalšie prekážky.

POZNÁMKY

- 1 FROLEC, V.: K některým teoretickým a metodologickým otázkám syntézy o lidové architektuře v karpatsko-balkánské oblasti. Slov. Národop., 29, 1981, s. 190.
- 2 Tu mám na mysli zvláštny a ojedinelý prípad emigrácie Jánošíkovskej povesti, ktorá sa aj so zachovaním Jánošíkovho mena dostala preskokom až na Sibír. Pozri GAŠPARÍKOVÁ, V.: Kontakty a diskontakty v ľudovej próze. In: Interetnické vzťahy vo folklóre karpatskej oblasti. Bratislava 1980, s. 71.
- 3 GUSEV, V. Je.: K metodologickým otázkam medzinárodnej syntézy o folklóre so zbojníckou tematikou karpatsko-balkánskej oblasti. Slov. Národop., 29, 1981, s. 221.
- 4 MELICHERČÍK, A.: Jánošíkovská tradícia na Slovensku. Bratislava 1952, s. 71.
- 5 Analytický pohľad na krkonošský a podkrkonošský región z etnografického a folkloristického hľadiska podal súbor 28 referátov prednesených na konferencii, ktorú 20. 11. 1981 usporiadal Krkonošský národný park spolu s Ústavom pro etnografiu a folkloristiku ČSAV; referáty majú vyššiu tlačou.
- 6 METELKA, V.: Ze života zapadlého vlastence. Praha 1977, s. 250 (zápis z 3. 11. 1838). Podrobnejšie v našej recenzii, Slov. Národop., 28, 1980, s. 358.
- 7 KUBÍN, J. Š.: Lidové povídky z Podkrkonoší II. Praha 1971, s. 297—300, č. 200.
- 8 JECH, J.: Kontakt současnosti s minulostí v lidovém vyprávění. In: Letokruhy II. Hradec Králové (v tlači).
- 9 V zápise zo súčasnej doby, pokiaľ ide o látku zapísanú Kubínom, lúpežníka „mahradila“ démonická bytosť Krakonoš. Pozri KUBÁTOVÁ, M.: Jak upravují krkonošské poudačky. Čes. Lid, 44, 1957, s. 19.
- 10 Pozri tiež adaptáciu široko medzinárodných látok, do ktorých vstupujú postavy konkrétnych zbojníkov, napr. v type AaTh 1525 The Thief's Dance.
- 11 ŠRÁMKOVÁ, M.: Zbojnické a loupežnické postavy a motívy v českej vyprávěčské tradici. Nár. Akt., 16, 1979, s. 99n.
- 12 Porov. ŠRÁMKOVÁ, M., — SIROVÁTKA, O.: Otázky nad českým zbojnickým folklórem. Slov. Národop., 29, 1981, s. 295.
- 13 Tamtiež, s. 294.
- 14 Porov. recenziu Viery Gašparíkovej knihy Historische Volkssagen aus dem 13. bis 19. Jahrhundert. Slov. Národop., 27, 1979, s. 156—157.
- 15 POLÍVKA, J.: Súpis slovenských rozprávok V. Turčiansky Sv. Martin 1931, s. 236—249.
- 16 Pozri najmä MELICHERČÍK, A.: c. d.: GAŠPARÍKOVÁ, V.: Zbojník Michal Vdovec. Bratislava 1964; Tá istá: Povesti o zbojníkoch zo slovenských a poľských Tatier. Bratislava 1979; HORÁK, J. — PLICKA, K.: Zbojnícke piesne slovenského ľudu. Bratislava 1965.
- 17 Pozri najmä tieto práce BOGATYRIOVA, P. G.: Der slowakische Volksheld Jánošík in Volksdichtung und bildender Volkskunst. Deutsches Jahrbuch für Volkskunde, 6, 1960, s. 105—126; Slovac-kije epičeskije rasskazy i liro-epičeskije pesni. Moskva 1963; Slovac-kije narodnye razbojničji pesni i ballady. Moskva 1976.
- 18 SIVEK, A.: Ondráš z Janovic. Ostrava 1958. — Treba povedať, že aj z moravsko-slovenského pomedzia existuje celý rad čiastkových prác, či už materiálových alebo teoreticky fundovaných. Čo sa týka najmä zhromaždenia faktografických údajov, tu treba uviesť ako príklad Katalóg hornáckých ľudových vyprávění D. Klímavej (in: Hornácko. Brno 1966, s. 549—579), tu predovšetkým č. 734—741.
- 19 GAŠPARÍKOVÁ, V.: Syntéza o folklóre so zbojníckou tematikou v karpatsko-balkánskej oblasti. Slov. Národop., 29, 1981, s. 216.

Slovenský národopis

Časopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 31, 1983, číslo 2

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. Viera Gašparíková, CSc.

Tajomníčka redakcie
PhDr. Zora Vanovičová

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., doc. PhDr. Emília
Horváthová, CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová,
CSc., PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr.
Milan Leščák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek,
CSc., PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc.
PhDr. Štefan Mruškovič, CSc., PhDr.
Viera Nosáľová, CSc., PhDr. Adam Pranda,
CSc., doc. PhDr. Antonín Robek, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného
povstania, n. p., Martin
Registr. zn. F 7091

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné pred-
platné Kčs 80,—

Rozširuje, objednávky a predplatné prijíma
PNS — ÚED, Bratislava, ale aj každá
pošta a doručovateľ. Objednávky do za-
hraničia vybavuje PNS — Ústredná expe-
dičia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6,
884 19 Bratislava.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1983

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой Ака-
демии Наук

Год издания 31, 1983, № 2

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Вера
Гашпарикова

Адрес редакции: 813 64 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 31, 1983. Nr. 2. Erscheint viermal
im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Viera Gašparíková

Redaktion: 813 64 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 31, 1983, No. 2

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Viera Gašparíková

Editor: 813 64 Bratislava, Klemensova 19

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Anné 31, 1983, No. 2

Parait quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Viera Gašparíková

Rédaction: 813 64 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND